Perustuslakivaliokunnalle

Perustuslakivaliokunta on pyytänyt minulta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle Euroopan vakausmekanismista tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi (HE 99/2021 vp). Esitän lausuntonani kunnioittaen seuraavaa.

EVM-sopimuksen muutossopimus liittyy osaltaan eduskunnan käsiteltävänä niin ikään olevaan kriisinratkaisurahaston rahoittamista koskevan sopimuksen muutossopimukseen (HE 100/2021). Se sisältää kuitenkin myös joitakin jälkimmäisestä sopimuksesta riippumattomia muutoksia.

EVM-sopimuksen muutossopimuksella on tarkoitus ottaa käyttöön pankkiunionia toteuttavan kriisinratkaisurahaston rahoittamiseen liittyvä varautumisjärjestely. Tähän järjestelyyn voitaisiin turvautua tilanteessa, jossa kriisinratkaisutoimea ei pystytä rahoittamaan kriisinratkaisurahastoon siirretyillä maksuvelvollisten luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten ennakollisilla vakausmaksuilla eikä myöskään maksuvelvollissilta perittävillä ylimääräisillä vakausmaksuilla. Varautumisjärjestelyn käyttöön ottamisen vastapainona EVM:n keinovalikoimasta poistettaisiin pankkien suora pääomitusväline.

Kriisinratkaisumenettelyä koskevan SRM-asetuksen 67 artiklan mukaan unionin talousarvion varojen tai kansallisten talousarvioi-den varojen ei missään olosuhteissa katsota kattavan vastuuta kriisinratkaisurahaston menoista tai tappioista. EVM:n hallintoneuvosto, johon kuuluvat sopijapuolten edustajat, päättäisi yksimielisesti kriisinratkaisuneuvostolle tarjottavasta varautumisjärjestelystä. Varautumisjärjestelyä koskevan 18a artiklan mukaan käytettävissä olisi kuitenkin myös samankaltainen hätätilamenettely, jota voidaan voimassa

olevan sopimuksen 4 artiklan mukaan soveltaa muuhun EVM-lainoitukseen. Menettelyllä olisi tosin eräitä 4 artiklan mukaan muutoin sovellettavasta hätätilamenettelystä eroavia piirteitä.

Kriisinratkaisuneuvostolle myönnettävillä lainoilla olisi samanlainen etuoikeusasema IMF:n jälkeen kuin muillakin EVM-lainoilla. Hallituksen esityksen perusteluissa on selostettu arvioita, joiden mukaan pankkien suoran pääomitusvälineen korvaaminen varautumisjärjestelyllä parantaisi EVM:n riskiasemaa. Kun Suomen vaadittaessa maksettavan pääoman ja kokonaisvastuun yläraja on jo määritelty eduskunnan hyväksymässä EVM-sopimuksessa ja kun varautumisjärjestelyn käyttöönotto ei ilmeisesti lisää vastuun toteutumisriskiä, varautumisjärjestelyn käyttöön ottamista ja suoran pääomitusvälineen poistumista koskevilla sopimusmääräyksillä ei ole sellaisia budjettisuvereniteettia koskevia vaikutuksia, joilla olisi merkitystä sopimuksen ja sen valtionsisäisen voimaansaattamislain käsittelyjärjestyksen kannalta. Perustuslakivaliokunta on EVM-sopimuksen käsittelyssä katsonut, että nyt ehdotettavan kaltainen hätätilamenettely on sopusoinnussa Suomen perustuslain kanssa. Käsittelyjärjestyksen kannalta merkityksellisiä budjettivaikutuksia ei ole myöskään sopimusmuutoksella, joka liittyy ERVV-lainojen siirtämiseen EVM:iin. Kuten hallituksen esityksestä ilmenee, siirtyminen vähentää Suomen kokonaisvastuiden toteutumisriskiä, koska EVM-lainoilla on ERVV-lainoja parempi etuoikeusasema. Muutossopimus kiristää jonkin verran ennalta varautuvan rahoitusavun myöntämiskriteerejä ja ehdollisuutta, mikä myös vähentää Suomen vastuun toteutumisriskiä.

Muutossopimus edellyttää hallituksen esityksessä selostetuilla perusteilla perustuslain 94.1 §:n mukaisesti eduskunnan hyväksymistä. Sopimus ei kosketa perustuslakia sillä tavoin, että sopimus ja sen voimaansaattamislaki tulisi käsitellä perustuslain 94.2 ja 95.2 §:ssä tarkoitetussa vaikeutetussa järjestyksessä.

Sysmässä 16.9.2021

Kaarlo Tuori